

آیا «مرگ» غم است یا شادی/ «الدعوات» کتابی برای بیان حکمت بیماری‌ها

علامه قطب راوندی هشت قرن پیش درگذشت و در قم به خاک سپرده شد، اما یادگار ارزشمندی به نام «الدعوات» از خود به جا گذاشت؛ کتابی که در چهار بخش تدوین شده و نخستین بخش آن به بیان حکمت بیماری‌ها از زبان احادیث اختصاص دارد.

قطب‌الدین ابوالحسن سعید بن هبه‌الله بن حسین راوندی از جمله بزرگان و علمای دین است که با دانش فراوان خود پس از بهره‌مندی از علوم مختلف و تبحر در آن‌ها از سر جنبان سلسله حافظان و راویان معارف اسلامی شد، وی از شاگردان خاص علامه طبرسی صاحب «تفسیر مجمع البیان» بود، ابن شهر آشوب، علی بن محمد المدائنی و دو فرزندش حسین و محمد از شاگردان قطب و فقهای زمان بوده‌اند، قطب‌الدین راوندی در تفسیر، نهج‌البلاغه، کلام، فلسفه، فقه، حدیث، تاریخ، اصول فقه، شعر و ادب استاد روزگارش بود و در هر کدام دارای تألیفاتی شگرف است. این فقیه ربانی در روز 14 شوال سال 573 هجری قمری در شهر مقدس قم جان به جان آفرین تسلیم کرد و در جوار حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد، روزی که پس از هشتصد سال قصد بازسازی صحن مبارک را داشتند، با پیکر سالم و سیماي نورانی این عارف بالله مواجه شدند و طبق دستور حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی، سنگ قبر بلندی بر فراز مزارش نصب کردند. برای کسب اطلاعات بیشتر از **اینجا** اقدام کنید. ***آیا مرگ غم است یا شادیه** مناسب سالروز وفات این عالم دیار راوند کاشان، به معرفی یکی از آثار وی به نام «سلوة الحزین» مشهور به دعوات می‌پردازیم که شامل روایات متعدد از معصومین(ع) در موضوع ادعیه و اذکار است. این کتاب را به این خاطر «الدعوات» می‌خوانند که مشتمل بر دعا‌های مختلف در مناسبت‌های گوناگون است و از این منظر نویسنده نام «سلوة الحزین» را انتخاب کرده است، زیرا انسان غمگین را خرسند می‌کند و اندوه را از دل او می‌زداید، این کتاب مورد توجه علما بوده و در کتاب‌های علمای شیعه نقل شده است. کتاب، در یک مقدمه و چهار باب تدوین شده است: مقدمه در بیان بیماری‌ها و احادیثی را درباره حکمت درد و گرفتاری برای انسان‌ها را بیان کرده است، بخش اول شامل 2 فصل است: فصل اول به اهمیت دعا و جایگاه آن در روایات اسلامی پرداخته و فصل دوم به چگونگی دعا و آداب و اوقات استجابت آن می‌پردازد. ذیل این فصل دارای دو عنوان جداگانه الحاح و اصرار به دعا، و ذکر استجابت دعای امامین صادقین(ع) است. بخش دوم به صحت و آنچه به حفظ صحت مربوط است بیان شده و تلاش دارد خصال را بشناساند که با وجود آن‌ها آدمی از طب بی‌نیاز می‌شود، عافیت و سلامتی با کمک نماز و دعا، نمازهای پیامبر و ائمه(ع)، تسبیح‌های پیامبر و ائمه(ع)، نمازهای ایام هفته و تعویذهای ایام هفته از مطالب این بخش است، همچنین در این بخش 2 عنوان حالات عافیت و شکر به آن و برشماری برخی خوردنی‌ها و نوشیدنی‌ها و چگونگی تناول آمده است. در ادامه بخش سوم بیان بیماری و منافع دنیوی و اخروی آن اشاره شده است که در آن فصلی به بیان نماز بیمار؛ آداب عیادت و دعای نزد مریض اختصاص دارد، در فصلی دیگر به درمان با تربت پاک امام حسین(ع)، دعا و صدقه پرداخته شده و فصلی دیگر هم به آنچه که بر مریض مستحب است اشاره می‌کند، عیادت مریض و وصیت بیمار در فصلی دیگر به مخاطب گوشزد شده و آنگاه به بیان نوشته‌ای می‌پردازند که با میت دفن می‌شود، بخش چهارم به مرگ و دهشت از آن پرداخته و دعا‌های مختلف دفن و تلقین و زیارت میت و ذکر قبر و حالات آن را در بردارد. این در حالی است که مطالب کتاب روایات هستند، اما نویسنده به ذکر اسناد نپرداخته، اما با توجه به اینکه نزدیک به عصر ائمه(ع) است و ایشان از افراد مورد اعتماد نقل کرده و روایات مورد وثوق خود را از آنان اخذ کرده، دارای اهمیت است، از همین رو بسیاری از علما از آن نقل کرده‌اند. اینک به بخشی از این کتاب به عنوان «غم و شادی مرگ» در قالب روایات می‌پردازیم: -پیامبر(ص) فرمود: مرگ ارمغان مؤمن است. -و او فرمود: مرگ کفاره مؤمن است(پوشاننده و پاک کننده گناهان اوست) و چون مؤمن بمیرد، در اسلام شکافی افتد که جای آن را چیزی پر نکند و جاهایی از زمین که او خدای عزوجل را در آن‌ها پرستیده است، بر او بگریند. -و او فرمود: وقتی زمان‌ها و فاصله‌ها به هم نزدیک و کوتاه شوند(زمان سفرها و فاصله شهرها کوتاه شود) یا وقتی زمان(ظهور منجی انسان‌ها) نزدیک شود، مرگ بهترین‌ها امت مرا بر می‌چیند، چنان که شما خوبترین رطب را از طبق بر می‌چینید. -و امام صادق(ع) فرمود: خداوند فرشتگانی دارد که برای گرفتن جان حاملان(و حافظان) قرآن شتابان‌ترند تا گرفتن جان بت‌پرستان. -و امیرالمؤمنین(ع) فرمود: بین ما و بهشت یا دوزخ، جز مرگ نیست. -و امام صادق(ع) فرمود: عیسی(ع) فرمود آن هراسی(مرگ) که نمی‌دانی کی تو را فرا می‌گیرد، چه چیز بازدارنده توست تا پیش از آنکه غافلگیرت کند، خود را مهیای آن کنی؟! -و امیرالمؤمنین(ع) فرمود: آن کس که فردا را از اجل خود شمرد، مرگ را در جایگاه راستین خود نگذاشت و بنده‌ای آرزو را دراز نکرد مگر اینکه لطمه بر عمل زد و کردار را بد کرد و دنیا طلبید. -و امام صادق(ع) فرمود: هر بنده که یاد مرگ بسیار کند، به دنیا بی‌رغبت شود. -و رسول خدا(ص) فرمود: اگر به اجل و مسیر آن می‌نگریستید، آرزو و فریبندگی آن را دشمن می‌داشتید، هر تلاشگری غایت و نهایتی دارد، غایت هر تلاشگر مرگ است، اگر آنچه را شما از مرگ می‌دانید چهارپایان می‌دانستند، هرگز چهارپای فریه نمی‌خوردید. (هیچ چهار پای حلال گوشتی از اندیشه مرگ فریه نمی‌شد) -و او فرمود: خداوند توبه بنده را تا جان به گلویش نرسیده است می‌پذیرد، به سوی پروردگارتان باز گردید، پیش از آنکه بمیرد و به کارهای خوب و نیکو دست یازید و بشتابید، پیش از آنکه گرفتار و سرگرم شوید و با یاد کردن بسیار او پیوند خود را با او به وصل رسانید. -و او فرمود: هر کس چشم به راه مرگ باشد، از لذت‌ها غافل شود و هر کس در دنیا زهد ورزد، مصیبت‌ها بر او آسان شوند، این دل‌ها چون آهن، زنگار می‌گیرند، گفته شد: جلای آن به چیست؟ فرمود: به یاد خدا و تلاوت قرآن.